

Social Entrepreneurship Support Network
of the Baltic Sea Region

Nordic Council
of Ministers

Rokasgrāmata sociālajiem uzņēmējiem

Sociālās uzņēmējdarbības tiesiskās
formas un nosacījumi

Šis materiāls ir daļa no projekta "Sociālās uzņēmējdarbības attīstīšana Baltijas jūras reģionā", ko līdzfinansē Ziemeļvalstu Ministru padomes programma.
Par saturu atbild tikai un vienīgi projekta autori; tā neatspoguļo Ziemeļu Ministru padomes un visu saistīto finanšu iestāžu viedokļus. Šīs institūcijas nav atbildīgas par materiālā norādīto informāciju.

Ceļš uz likumu un statusu

**Sociālās
uzņēmējdarbības
konceptija**

**Sociālās
uzņēmējdarbības
atbalsta
programma**

Iesniedz pieteikumu
dalībai pasākumā
„Atbalsts sociālajai
uzņēmējdarbībai”
var pieteikties gan
SIA, gan NVO.

**Sociālā
uzņēmuma
likums, spēkā
no 1.aprīļa,
2018.**

SIA

**Sociālās
uzņēmējdarbības
atbalsta
programma**

SIA - Saskaņā ar
Sociālā uzņēmuma
likuma prasībām
piesakās sociālā
uzņēmuma statusa
iegūšanai ar 1. aprīli.

NVO, kas
Labklājības ministrijā
iesniegušas
ieteikumu par
dalību pasākumā
līdz 1.martam

Sociālā uzņēmuma definīcija

Likums nosaka, ka "**Sociālais uzņēmums ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kurai šajā likumā noteiktajā kārtībā piešķirts sociālā uzņēmuma statuss un kura veic labvēlīgu sociālo ietekmi radošu saimniecisko darbību** (piemēram, sociālo pakalpojumu sniegšana, iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana, izglītības veicināšana, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana)."

Biedrības???

- Biedrība un nodibinājums dibina jaunu SIA, kļūstot par tā īpašnieku.
- Biedrība un nodibinājums turpina savas sociālās uzņēmējdarbības aktivitātes esošā biedrības un nodibinājuma ietvaros.
- Sociālā uzņēmuma likums neuzliek par obligātu pienākumu biedrībām un nodibinājumiem dibināt SIA, **taču šādā gadījumā sociālās uzņēmējdarbības turpināšanai un attīstīšanai nebūs pieejams likumā un LM un ALTUM programmā ietvertais atbalsts.**

Kritēriji, lai iegūtu sociālā uzņēmuma statusu, I

- SIA statūtos noteiktie **mērķi atbilst likuma mērķim** (Likuma mērķis ir veicināt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu un sekmēt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (turpmāk — mērķa grupa) nodarbinātību, radot sociālajiem uzņēmumiem labvēlīgu saimnieciskās darbības vidi) **un tā veic likuma 2.panta pirmajā daļā minēto saimniecisko darbību** (veic labvēlīgu sociālo ietekmi radošu saimniecisko darbību (piemēram, sociālo pakalpojumu sniegšana, iekļaujošas pilsoniskas sabiedrības veidošana, izglītības veicināšana, atbalsts zinātnei, vides aizsardzība un saglabāšana, dzīvnieku aizsardzība vai kultūras daudzveidības nodrošināšana)

Kritēriji, lai iegūtu sociālā uzņēmuma statusu, II

- SIA dalībnieku sapulce ir pieņēmusi lēmumu par sociālā uzņēmuma statusa iegūšanu.
- SIA iegūto peļņu nesadala, bet iegulda statūtos noteikto mērķu sasniegšanai – fiksēts protokolā vai statūtos.
- SIA nodarbina algotus darbiniekus.
- SIA izpildinstitūcijā vai pārraudzības institūcijā ir iesaistīts mērķa grupas pārstāvis.

Labumi

- **100% atbrīvojums no UIN**, ja peļņa tiek reinvestēta uzņēmuma darbība vai novirzīta sociālajam mērķim, kā arī īpaši noteikumi attiecībā uz atsevišķām ar saimniecisko darbību nesaistīto izdevumu grupām;
- **Pašvaldība ir tiesīga piešķirt sociālajam uzņēmumam nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus** atbilstoši likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" noteiktajai kārtībai;
- Publiskas personas **kustamo mantu var nodot bez atlīdzības sociālā uzņēmuma īpašumā** atbilstoši Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā noteiktajai kārtībai.
- Publiska persona, publiskas personas kapitālsabiedrība, kapitālsabiedrība ar publisko kapitālu, **ir tiesīga nodot tai piederošo mantu sociālajam uzņēmumam bezatlīdzības lietošanā.**
- Sociālais uzņēmums statūtos noteikto mērķu sasniegšanai **ir tiesīgs piesaistīt brīvprātīgā darba veicējus** darbībām, kas nav saistītas ar uzņēmuma pārvaldi un grāmatvedību, kā arī uzņēmuma pamatfunkcijām.

NVO regulējums

- Biedrība sastāv no biedriem, bet nodibinājumi ir to dibinātāju veidoti, tiem nav īpašnieku un uz tiem neattiecas īpašumu tiesības - asociācijas un fondi nepieder nevienai konkrētai personai vai cilvēku grupai, tiem nav akciju un tos nav iespējams pārdot.
- Likums skaidri nosaka, ka biedrību un nodibinājumu aktivitātes netiek veiktas peļņas gūšanas nolūkā. Tas nenozīmē, ka to darbība nevar radīt līdzekļu pārpalikumu, bet tas netiek uzskatīts par peļņu biznesa izpratnē, un to ir jāparvirza organizācijas aktivitātās, attīstībā un statūtos noteikto mērķu sasniegšanai.

NVO priekšrocības

- Spēja piesaistīt ziedojumus, grantus, finansiālus dāvinājumus - tas ir gan juridiski atļauts, gan praktiski iespējams, piemēram, izmantojot dažādu fondu, grantu programmu piedāvājumus un piesaistot privātpersonu u.c. ziedojumus.
- Iespēja notikumos un aktivitātēs iesaistīt brīvprātīgos.
- Iespēja iegūt sabiedriskā labuma organizācijas statusu.
- Priekšrocības un iespēja saņemt dažāda veida pašvaldību sniegto atbalstu (piemēram, nekustamā īpašuma nodokļa atlaides utt.)
- Vienkāršāka administrēšana un grāmatvedība nekā komersantiem.

NVO trūkumi

- Saimnieciskā darbība ir tikai papilddarbība.
- Ierobežotas iespējas piesaistīt klasiskos finansējumus – aizdevumu, investīcijas.
- Nekomerciāls tēls.

SIA regulējums

- Komerclikums nosaka vairākas uzņēmējdarbības formas, kuras pieļaujot komercdarbības elementus, tiek veidotas ar mērķi gūt peļņu to īpašniekiem. Komerciālā darbība ir atklāta ekonomiska aktivitāte, kuru uzņēmējs veic savā vārdā peļņus gūšanas nolūkā. Komercdarbība ir viens no uzņēmējdarbības veidiem.
- Peļņa ir galvenais SIA darbības mērķis. Peļņa var tikt sadalīta dažādos veidos vai nu to ieguldot uzņēmējdarbībā, vai sadalot starp īpašniekiem. Sociālā uzņēmējdarbība nepieļauj peļņas sadali starp uzņēmuma īpašniekiem un citām ieinteresētajām pusēm. Ekonomiskais ieguvums ir galvenais SIA eksistences un attīstības dzinulis.

SIA priekšrocības

- Viegli piesaistīt investīcijas, aizdevumus.
- Tradicionālie uzņēmējdarbības atbalsta rīki (grantu, dalība inkubatoros utt.) ir pieejamāki un izdevīgāki.
- Saskaņā ar sociālās uzņēmējdarbības likumu – daudzpusīgi atbalsta mehānismi, kas pieejami tikai SIA.

SIA trūkumi

- Ir grūtāk piesaistīt ziedojumus, dotācijas (ir maz vai ļoti maz īpašu programmu tieši sociālajiem uzņēmumiem, kuriem ir SIA statuss).
- NAV atļauts iesaistīt brīvprātīgos (to uzskatīs par nelikumīgu nodarbinātību un par to var piemērot soda maksu).
- Nav iespējams iegūt sabiedriskā labuma organizācijas statusu.
- Ir daudz grūtāk iegūt dažādus atvieglojumus un atlaides (piemēram, nekustamā īpašuma nodokļa atlaides, saņemt atlīdzību par pašvaldības īpašuma izmantošanu utt.).
- Sarežģītāka juridiskā struktūra, sarežģītāka administrēšana un grāmatvedība.
- Komersanta tēlu reprezentējošai organizācijai ir sarežģītāk izskaidrot, kāpēc uzņēmums nav vērst uz īpašnieku peļņas palielināšanu, bet gan uz sociālās ietekmes radīšanu un problēmu risināšanu.

Paldies!

- anita.stirane@socialinnovation.lv
- www.socialinnovation.lv

